Eduskunnan työ- ja tasa-arvovaliokunta
tyv@eduskunta.fi

Talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjunta poliisissa

Pyydettynä lausuntona talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjunnasta poliisissa Poliisihallituksen poliisitarkastaja Tarmo Lamminaho toteaa seuraavasti:

Poliisissa talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjunnasta vastaavat 11 poliisilaitosta ja keskusrikospoliisi. Poliisilaitokset vastaavat lähtökohtaisesti alueensa rikollisuuden torjunnasta ja Keskusrikospoliisi valtakunnallisena yksikkönä keskittyy ensisijaisesti paljastamaan ja tutkimaan sellaista rikollisuutta, joka muutoin ei tulisi poliisin tietoon.

Jokaisessa poliisilaitoksessa ja keskusrikospoliisissa on erilliset talousrikostutkintayksiköt, joihin on sijoitettu laadullisesti ja määrällisesti tehtävien ja toimintaympäristön edellyttämät resurssit. Tällä hetkellä talousrikosrikollisuuden ja harmaan talouden torjunnassa eri tutkintayksiköissä työskentelee yhteensä noin 500–520 henkilöä.

Eduskunta on viimeisimpien vuosien aikana kohdentanut vuosittain 6,4 milj€. erillisrahoitusta talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjuntaa Erillisrahoitus on vastannut noin 20 % poliisin talousrikostorjunnan koko käytössä olevista resursseista. Tuloksessakin erillisrahoituksen osuus vastaa vähintään 20 %.

Vuosittain poliisi tutkii noin 1800–2000 talousrikoksiin liittyvää juttukokonaisuutta. Samanaikaisesti, kun poliisi on pystynyt päättämään entistä useamman jutun, uusia ilmoituksia on kirjattu ennätyksellisen paljon. Tästä syystä tutkinta yksiköiden avointen juttujen määrä on edelleenkin varsin korkea - avointen juttujen määrä vastaa reilun vuoden työkuormaa.

Takaisin saadun rikoshyödyn määrä on kasvanut vuoden 2010 26,3 milj€:sta siten, että vuonna 2014 takaisin saadun rikoshyödyn määrä oli 47,7 milj€.

Poliisin kiistatta tehokkain ja vaikuttavuuden kannalta tuloksellisin tapa torjua talousrikollisuutta ja harmaata taloutta on syytteeseen saattava toiminta tiiviissä yhteistyössä eri viranomaisten kanssa.

Myös harmaan talouden paljastaminen on poliisin keskeinen toimintamalli. Harmaan talouden paljastamisessa työvoimavaltaiset alat kuten kuljetusala, rakennusala ja ravintola-ala ovat olleet valvonnan erityiskohteena. Pro-

jektioluontoista harmaan talouden valvontaa suoritetaan useimmiten viranomaisyhteistyössä.

Poliisilla on ollut vetovastuu harmaan talouden tiedotuskampanjasta. Kampanjaan ovat osallistuneet useat viranomaiset ja edunvalvontajärjestöt. Poliisi on ollut rahoittamassa Poliisiammattikorkeakoulussa tehtyjä tutkimuksia liittyen talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjuntaan mm. korruptioon ja laittomiin jätevirtoihin. Kuljetusalan harmaan talouden torjuntaan on panostettu ns. road policing -toimintaa kehittämällä, jota on tuettu erillisrahoituksella.

Poliisin talousrikostorjunta on ollut monella eri tavalla edellä kävijänä poliisin tutkintaprosessien ja viranomaisyhteistyöhön liittyvien prosessien kehittämisessä. Tämän on pääosin mahdollistanut poliisille kohdennettu talousrikollisuuden ja harmaan talouden erillisrahoitus. Tässä yhteydessä kehitettyjä malleja on hyödynnetty sittemmin myös muussa poliisitoiminnassa ja muun poliisitoiminnan viranomaisyhteistyössä.

Hallituksen esityksessä valtion talousarvioksi vuodelle 2016 poliisille ei olla esittämässä aikaisempien vuosien tapaan erillisrahoitusta talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjuntaan. Poliisin keskeisimpien yhteistyötahojen syyttäjän ja verohallinnon resurssit talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjunnassa näyttävät pysyvän ennallaan. Tämä ei voi olla aiheuttamatta ongelmia käytännön yhteistyössä, mikä tarkoittanee pullonkaulan syntymistä poliisiin.

Poliisi on erittäin keskeinen toimija talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjunnassa. Reaaliaikaisten juttujen tutkinta on tehokkainta sekä vaikuttavuuden että takaisin sadun rikoshyödyn kannalta. Vuoden 2015 jälkeen poliisilla on entistä rajallisemmat mahdollisuudet ottaa vastuuta verohallinnon harmaan talouden tarkastuksissa paljastamista reaaliaikaisista jutuista. Samoin edellytykset jo esitutkintalainkin edellyttämään esitutkintayhteistyöhön syyttäjän kanssa tulevat entistä haasteellisemmiksi.

Vuoden 2016 talousarvioesityksessä poliisin talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjuntaan on esitetty kohdennettavaksi yhteensä 330 henkilötyövuotta. Vuonna 2014 toteutunut htv-määrä oli 439. Arvio vuoden 2015 toteutuvasta htv:stä on noin 440–450. Vuodelle 2016 määritelty htv-määrä tarkoittaa, että ei pelkästään erillisrahoituksen osuuden verran poistu henkilöresursseja talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjunnasta vaan myös poliisin perusrahoituksen osuutta ollaan vähentämässä.

Resurssivähennykset tarkoittavat merkittävää heikennystä poliisin kykyyn torjua talousrikollisuutta ja harmaata taloutta. Tästä on seurauksena mitä todennäköisimmin, että juttujen tutkinta-ajat alkavat pidentyä ja avointen juttujen juttuvaranto alkaa kasvaa sekä takaisin saadun rikoshyödyn määrä alkaa vähetä.